

GEORGE ENESCU
FESTIVAL

8 septembrie, ora 19.30

Generozitate prin muzică

---

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

MARI ORCHESTRE ALE LUMII

Sala Palatului

ORCHESTRA SIMFONICĂ DIN GÖTEBORG

GUSTAVO GIMENO dirijor

ALENA BAEVA vioară

Ligeti *Concertul Românesc* pentru orchestră

Andantino / Allegro vivace / Adagio ma non troppo / Molto vivace

Enescu *Capriciul Român* pentru vioară și orchestră (finalizat postum de Cornel Țăranu)

Pauză (20 de minute)

Ceaikovski Simfonia nr. 4 în fa minor op. 36

Andante sostenuto / Andantino in modo di canzona / Scherzo: Pizzicato ostinato – Allegro / Finale: Allegro con fuoco

György Ligeti: Concertul românesc pentru orchestră

Concertul aparține primei perioade din creația lui György Ligeti, din timpul studiilor acestuia la Conservatorul din Budapesta. Deși diatonică și accesibilă, lucrarea încheiată în 1951 nu a fost pe placul Cenzurii maghiare, care a considerat-o prea modernă și a interzis interpretarea sa în public. Prima audiție a avut loc abia în 1971, în epoca unui comunism „cu față umană” și după plecarea definitivă a lui Ligeti din Ungaria.

Cele patru părți care alcătuiesc întregul se cântă fără întrerupere. Grupate câte două, segmentele constitutive urmează modelul lent-repede din csardas-ul tradițional maghiar, dar folosind elemente din muzica populară românească, pe care Ligeti o cunoștea din copilăria și adolescența petrecute la Târnăveni, orașul său natal, și Cluj. Pe măsură ce muzica avansează, stilul devine tot mai modern și original, Concertul încheindu-se cu un dans animat, de tipul Ciocârliei. Intrat de curând în repertoriul curent, *Concertul românesc* este pe cât de atractiv, pe atât de puțin reprezentativ pentru creația lui Ligeti, care a devenit ulterior unul dintre cei mai importanți compozitori ai Avangardei europene din a doua jumătate a secolului XX.

George Enescu/ Cornel Țăranu: Capriciul român pentru vioară și orchestră

Dintre numeroasele schițe ale lui Enescu la lucrări rămase neterminate, cele destinate unui capriciu românesc pentru vioară și orchestră i-au atras atenția în mod deosebit academicianului Cornel Țăranu, compozitor și specialist consacrat în muzica enesciană, care a contribuit decisiv la reconstituirea și lansarea oratorului *Strigoii* și a Simfoniei a V-a.

În prefața partiturii, Cornel Țăranu și Sherban Lupu, primul interpret al lucrării, afirmă: „Lucrarea a fost concepută în patru părți: prima – *Ben moderato*, a doua mai mișcată, având un ritm de Horă, a treia *Lento*, iar finalul *Allegro vivace*. (...) În final a rezultat o lucrare amplă, de circa 25 de minute, foarte importantă pentru cultura noastră muzicală, fiind singura lucrare concertantă pentru vioară și orchestră de Enescu” (Țăranu). „În *Caprice Roumain*, Enescu-violonistul merge înapoi la rădăcinile sale, la o lume de mare puritate folclorică și simplitate muzicală, nu fără asemănări cu *Rapsodiile* sale, în același timp înregistrând pentru posteritate arta pierdută a interpretării violonistice de virtuozitate a lăutarilor români” (Lupu).

Program

Piotr Ilici Ceaikovski: Simfonia a IV-a în fa minor, op. 36

Primul compozitor rus „profesionist” – așa cum se considera el însuși –, Ceaikovski este unul dintre muzicienii de geniu a căror operă rămâne de neînțeles în absența biografiei.

În 1877, anul compunerii Simfoniei a IV-a, Ceaikovski a traversat câteva dintre cele mai importante și dramatice episoade ale vieții sale. A fost anul în care a cunoscut-o pe protectoarea și prietena sa intimă Nadejda von Meck, dar și momentul cu consecințe aproape fatale al căsătoriei cu fosta sa elevă, Antonina Miliukova. În mijlocul dezastrului, însă, Ceaikovski a compus trei dintre cele mai apreciate creații ale sale, în trei genuri diferite: Simfonia a IV-a, opera *Evgheni Oneghin* și Concertul pentru vioară și orchestră. Simfonia reprezintă începutul schimbării radicale a gândirii componistice orchestrale ceaikovskiene, în direcția unei personalizări și psihologizări masive a discursului muzical. Expresia individualizată aproape violent și dincolo de orice cutume formale sau pudori a șocat într-atât, încât chiar și cei mai apropiați susținători și prieteni ai compozitorului s-au abținut, în primă instanță, de la exprimarea opiniilor. Acest context explică, poate, de ce Simfonia a IV-a a fost tradusă de compozitor în termeni concreți, cvasiprogramatici, mai mult decât oricare alta. Ceaikovski numește semnalul inițial „...destinul... cea putere fatală care împiedică atingerea fericirii. Nu se poate face nimic, decât să i te supui și să te lamentezi zadarnic”. Melodiile și pasajele liniștite și solare par să exclame: „O, bucurie, în sfârșit se ivește visul cel dulce și plăpând... o imagine umană luminoasă și fulgurantă”, care se risipesc apoi în fața implacabilului: „Nu există paradis... plutești pe mare până când te împresoară și te înghite în abisurile ei”. Finalul triumfător, care pare să învingă destinul nemilos, reiterat aici drept prim punct culminant, nu este, nici el, decât semnul consolării în paradisul terestru al umanității: „Dacă încă mai cauți fericirea în tine, găsește-o în ceilalți...”. Într-o cheie mult mai intimă decât Beethoven, care invocă într-o enormă „Oă a bucuriei” fraternizarea planetară ca atingere a fericirii supreme, Ceaikovski își incheie simfonia pe sunetele unui cântec popular rusesc, contrapus când melancolic și resemnat, când dramatic și amenințător, marșului imperial: „Pe câmp un mesteacăn era”.

Mihai Cojocaru

Orchestra

Orchestra Simfonică din Göteborg a fost înființată în anul 1905 și este formată în prezent din 109 muzicieni. Sala în care concertează periodic este chiar în Göteborg – o bijuterie a funcționalismului din piața Götaplatsen, care i-a încântat pe iubitorii de muzică încă din 1935. Wilhelm Stenhammar a fost dirijorul-șef al orchestrei din 1907 până în 1922. El a conferit Orchestrei Simfonice din Göteborg un profil nordic puternic și i-a invitat pe colegii săi Carl Nielsen și Jean Sibelius să colaboreze cu orchestra. Sub conducerea dirijorului-șef

©Ola Kjelbye

Neeme Järvi, între 1982 și 2004, Orchestra Simfonică din Göteborg a întreprins o serie de turnee internaționale și a realizat aproximativ o sută de înregistrări pe disc, impunându-se în același timp ca una dintre cele mai importante orchestre din Europa. În 1997, a primit importantul titlu de Orchestră Națională a Suediei.

Începând cu stagiunea 2017-2018, Santtu-Matias Rouvali este dirijor-șef al Orchestrei Simfonice din Göteborg. Din stagiunea 2019-2020, Barbara Hannigan este dirijor principal invitat. Christoph Eschenbach a fost, de asemenea, dirijor invitat principal al Orchestrei Simfonice din Göteborg în anii 2019-2022; împreună au format o triadă puternică, îmbinând trei laturi artistice cu totul diferite.

De asemenea, la inițiativa sopranei Barbara Hannigan, orchestra a luat parte la proiectul educativ „Equilibrium”, dedicat tinerilor muzicieni aflați la începutul carierei.

În prezent, Sten Cranner este directorul general și directorul artistic al orchestrei, în timp ce Gustavo Dudamel deține titlul de dirijor onorific, iar Neeme Järvi pe cel de dirijor principal emerit. Regiunea Västra Götaland este beneficiarul orchestrei.

Orchestra Simfonică din Göteborg colaborează în mod regulat cu dirijori precum Herbert Blomstedt, Joana Carneiro, Jukka-Pekka Saraste, Christian Zacharias și Anja Bihlmaier.

Gustavo Gimeno este directorul muzical al Orchestrei Filarmonice din Luxemburg – post pe care îl ocupă încă din anul 2015, și al Orchestrei Simfonice din Toronto, unde și-a început mandatul în 2020/21. Este, de asemenea, directorul muzical desemnat al Teatro Real, urmând să preia această funcție în stagiunea 2025/26.

Gimeno și Orchestra Simfonică din Toronto sărbătoresc centenarul orchestrei cu lucrări precum Simfonia nr. 4 de Bruckner, Suita *Romeo și Julieta* de Prokofiev și *Șeherezada* de Rimski-Korsakov. A colaborat cu soliști precum Yo-Yo Ma, Yuja Wang, Yefim Bronfman și Jean-Guihen Queyras. Primul turneu al Orchestrei alături de Gustavo Gimeno a fost în primăvara anului 2022. Acest turneu nord-american a inclus o revenire la Carnegie Hall din New York și debutul orchestrei la Centrul Simfonic din Chicago.

Alături de Orchestra Filarmonică din Luxemburg, Gimeno abordează un repertoriu care include *O viață de erou* de Strauss, Simfonia nr. 6 *Tragică* de Mahler, Concertul pentru orchestră de Lutoslawski și Simfonia nr. 5 de Ceaikovski. În ultimii șase ani, turneele internaționale au constituit o parte semnificativă a activității lui Gimeno cu Orchestra Filarmonică din Luxemburg. În 2022/23, va susține un turneu alături de Orchestra Filarmonică din Luxemburg în Elveția, Austria și Ungaria și vor susține primul turneu în Coreea. De-a lungul mandatului său, Gimeno și Orchestra Filarmonică din Luxemburg au concertat în cele mai prestigioase săli de concert din Europa și America de Sud, iar printre soliștii cu care Gimeno a împărțit scena se numără Daniel Barenboim, Gautier Capuçon, Anja Harteros, Leonidas Kavakos, Bryn Terfel, Yuja Wang, Frank Peter Zimmermann și Martin Grubinger. Un proiect important a fost interpretarea integralei Concertelor pentru pian de Beethoven cu Krystian Zimerman.

În aprilie 2022, Gimeno a început o nouă colaborare cu casa de discuri Harmonia Mundi. Primul proiect a fost înregistrarea operei *Stabat Mater* de Rossini cu Orchestra Filarmonică din Luxemburg alături de Maria Agresta (soprană), Daniella Barcellona (mezzo-soprană), Rene Barbera (tenor) și Carlo Lepore (bas) și corul Musikverein din Viena. În august 2022, cel de-al doilea album pentru HM include două baleturi de Stravinski (*Pasărea de foc* și *Apollon musagète*). În această stagiune, Gimeno și Orchestra Simfonică din Toronto înregistrează pentru HM Simfonia *Turangalîla* de Messiaen, cu pianistul Marc-André Hamelin și Nathalie Forget la Ondes Martenot.

Gimeno și Orchestra Filarmonică din Luxemburg au o discografie extinsă realizată la casa de discuri Pentatone. Au înregistrat Concertul pentru vioară de Francisco Coll cu Patricia Kopatchinskaja, Simfonia nr. 1 de Șostakovici, Simfonia nr. 1 de Bruckner, muzica de balet de Maurice Ravel, Simfonia nr. 4 de Mahler, *Ritualul primăverii* de Stravinski, *Petite Messe Solennelle* de Rossini și Simfonia în re minor de César Franck. Ca dirijor de operă, este invitat la mari teatre precum Opera Liceu din Barcelona, Opernhaus Zürich, Palau de les Arts Reina Sofia din Valencia și Teatro Real Madrid. În 2022/23 Gimeno s-a întors la Palau de les Arts Reina Sofia pentru a dirija opera *Jenůfa* în producția lui Katie Mitchell. De asemenea, a fost invitat să dirijeze Orchestra Filarmonică din München, Orchestra Filarmonică din Berlin, Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze, Orchestra Gewandhaus din Leipzig, Wiener Symphoniker, Orchestra Națională a Franței, Orchestra Simfonică Radio Suedeză, Orchestra Filarmonică din Londra, Filarmonica din Los Angeles, Orchestra Simfonică din San Francisco, Orchestra Simfonică din Boston, Orchestra Simfonică din Chicago, Orchestra Simfonică Națională din Washington, Orchestra din Cleveland și Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia. Gimeno revine în mod regulat la Orchestra Regală Concertgebouw, Opera de Stat din Berlin și Staatskapelle Berlin.

©Anne Dokter

Solistă

Alena Baeva este considerată una dintre cele mai interesante, versatile și fascinante soliste active pe scena mondială. Printre cele mai importante proiecte ale sale se numără debuturi cu Alte Oper Frankfurt, Ensemble Resonanz, Göteborgs Symfoniker, Orchestra Filarmonicii din Hong Kong, Orchestra Filarmonicii din New York, Orchestra Națională din Lyon și Orchestra Națională a Capitoliului din Toulouse, precum și reveniri alături de ansambluri importante precum Orchestra de Cameră a Filarmonicii Germane din Bremen, Orchestra Simfonică din Gävle, Orchestra Națională din Lille, Orchestra Filarmonică Regală și Orchestra Tonkünstler.

©Andrej Grilc

Beneficiază în prezent de un parteneriat artistic valoros cu dirijorul Paavo Järvi, prin care concertează alături de Estonian Festival Orchestra, Orchestra Filarmonică din New York, Orchestra Simfonică NHK din Tokyo și Orchestra Tonhalle din Zürich. Baeva se bucură, de asemenea, de colaborări regulate cu dirijori de renume mondial precum Teodor Currentzis, Charles Dutoit, Marek Janowski și Tomáš Netopil. Baeva abordează un repertoriu vast și în plină expansiune, incluzând peste 40 de concerte pentru vioară, precum și lucrări mai puțin cunoscute, semnate de compozitori precum Bacewicz, Karaev și Karłowicz. Născută în Kazahstan în 1985, Baeva a studiat la Moscova, în Franța, Elveția și Israel. La vârsta de 16 ani, a câștigat Marele Premiu la Concursul Internațional Henryk Wieniawski, ediția a XII-a (2001) și Marele Premiu la Concursul Internațional Niccolò Paganini de la Moscova (2004).